

Programme

September 08 19:00

ფრანსუა ლელუ - დირიჟორი ლიზა ბათიაშვილი - ვიოლინი პან-კავკასიური ახალგაზრდული ორკესტრი

ფრანც შუბერტი
„ჯადოსნური არფა“. უვერტიურა დო მაჟორი, D. 644,
„როზამუნდე“

ვოლფგანგ ამადეუს მოცარტი
კონცერტი ვიოლინოსა და ორკესტრისათვის No. 5 ლა
მაჟორი, K. 219
Allegro aperto
Adagio
Rondeau: Tempo di Menuetto

ფელიქს მენდელსონი
სიმფონია No. 4 ლა მაჟორი, თხზ. 90, „იტალიური“
Allegro vivace
Andante con moto
Con moto moderato
Presto and Finale: Saltarello

François Leleux - Conductor Lisa Batiashvili - Violin Pan-Caucasian Youth Orchestra

Franz Schubert
Die Zauberharfe. Overture in C Major, D. 644,
"Rosamunde"

Wolfgang Amadeus Mozart
Concerto for Violin and Orchestra No. 5 in A Major, K. 219
Allegro aperto
Adagio
Rondeau: Tempo di Menuetto

Felix Mendelssohn
Symphony No. 4 in A Major, Op. 90, "Italian"
Allegro vivace
Andante con moto
Con moto moderato
Presto and Finale: Saltarello

ფრანც შუბერტი
„ჯადოსნური არფა“. უვერტიურა დო მაჟორი, D. 644,
„როზამუნდე“

1820 წელს შუბერტმა შექმნა მუსიკა ცაუბერშპილისთვის „ჯადოსნური არფა“ (ცაუბერშპილი ბაროკოს ეპოქაში განვითარებული თეატრალური ჟანრი, რომელიც იმ დროისთვის რთული სასცენო ტექნოლოგიების გამოყენებით გამოირჩეოდა). სამომქმედებთან პიესაში ჩართული იყო ტენორი, ექვსი მსახიობი, შერეული გუნდი და ორკესტრი. მუსიკალური გაფორმება მოიცავდა უვერტიურების პირველი და მესამე ექვემდებარებისთვის და ცამეტ მუსიკალური ნომრს. პირველი მოქმედების უვერტიურა ცნობილია, როგორც „როზამუნდე“ უვერტიურა, რადგან ის მოგვიანებით დაუკავშირეს მუსიკას, რომელიც შუბერტმა 1823 წელს შექმნა პიესისთვის „როზამუნდე, კვიპროსის პრინცესა“. შუბერტმა „როზამუნდესთვის“ სულ ცხრა მუსიკალური ნომერი დაწერა, მაგრამ შეზღუდული დროის გამო პიესის უვერტიურად თავისი ადრეული კომპოზიცია - უვერტიურა ოპერისთვის „ალფონსო და ესტრელა“ გამოიყენა. სწორედ მან გახსნა „როზამუნდეს“ წარმოდგენა ვენის თეატრში 1823 წლის 20 აგვისტოს. თუმცა, 1855 წელს გამოიცა „ჯადოსნური არფის“ უვერტიურის პარტიტურა და პარტიები, სადაც მითითებული იყო, რომ ეს უვერტიურა „როზამუნდეს“ ეკუთვნოდა. საინტერესოა, რომ არ არსებობს რაიმე სახის მტკიცებულება იმისა, რომ ეს გადაწყვეტილება შუბერტის განზრახვას წარმოადგენდა.

წარსულში უვერტიურა არ იქცა ნარკვევად სპექტაკლებად. თუმცა, როგორც მე-19 საუკუნის ერთ-ერთი ყველაზე გავლენიანი კრიტიკოსი მაქს კალბეკი წერდა, „ირონიულია, მაგრამ შუბერტის ზეციურ მუსიკას სწორედ ასეთ არეულობას უნდა ვუმაღლოდეთ“. უვერტიურა თავისი მომხრეების ფერობითა და მრავალრიცხოვანი საორკესტრო ელემენტებით შუბერტის ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული ნაწარმოებია. ეს მართლაც ზეციური მუსიკა თითქოს გასცდა კომპოზიტორის თავდაპირველი ჩანაფიქრის საზღვრებს, დამოუკიდებელ თხზულებად იქცა და დღესაც ხიბლავს მსმენელს.

ვოლფგანგ ამადეუს მოცარტი

კონცერტი ვიოლინოსა და ორკესტრისათვის No. 5 ლა
მაჟორი, K. 219

ჯერ კიდევ 50 წლის წინ ითვლებოდა, რომ ვოლფგანგ ამადეუს მოცარტმა რვა სავიოლინო კონცერტი შექმნა, თუმცა კვლევებმა დაამტკიცა, რომ მას მხოლოდ ხუთი ეკუთვნის. ყველა მათგანი კომპოზიტორმა ცხრა თვის განმავლობაში, 1775 წლის აპრილიდან დეკემბრამდე დაწერა. იმ დროს მოცარტი მხოლოდ 19 წლის იყო და ის ზალცბურგის პრინც-არქიეპისკოპოსის კარზე კონცერტმასტრად მუშაობდა. კონცერტები სავარაუდოდ მის მიერ შესასრულებლად იყო განკუთვნილი. მოცარტის ბოლო, მეხუთე სავიოლინო კონცერტი, ცნობილი როგორც „თურქული“ კონცერტი, მოცარტის არჩევნების ნიჭისა და ინოვაციური სულისკვთების გამოვლინებაა. 1775 წლის დეკემბერში დაწერილ და პირველად იმავე წლის შობაზე ზალცბურგში შესრულებულ სავიოლინო კონცერტს განსაკუთრებული ელეგანტურობა და ტექნიკური სირთულე გამოარჩევს. კონცერტში მოცარტი რამდენიმე ორიგინალურ იდეას ახორციელებს. ნაწარმოებები იხსნება Allegro-ს ტემპში დაწერილი საორკესტრო შესავლით, რასაც მოჰყვება სოლო ვიოლინოს ექვსტაქტიანი ეპიზოდი Adagio-ში, რომელსაც კვლავ Allegro მოსდევს. მესამე ნაწილის შუაში კი, რომელიც დენუეტის ჟანრშია დაწერილი, მუსიკა უეცრად გადადის მინორულ ტონალობაში, მეტრიკი კი 3/4-დან 2/4-ზე იცვლება, რაც თურქული მუსიკის უღერადობის იმიტირებას ახდენს. იმ დროისთვის საკმაოდ პოპულარულ „alla turca“ სტილს მოცარტი იმითაც აღწევს, რომ ჩელოებსა და კონტრაბასებს შტრიხით „coll' arco al rovescio“ (ხეშის ხის რაბანის ეფექტს) აკვრევენებს, რაც დასარტყამი საკრავების ეფექტს ქმნის.

მოცარტის ბოლო სავიოლინო კონცერტი დღესაც რჩება სავიოლინო რეპერტუარის საეტაპო მნიშვნელობის ქმნილებად. ტექნიკური მოთხოვნების, ექსპრესიული სიღრმისა და ინოვაციური სტრუქტურის ერთობლიობა მას როგორც მევიოლინოების, ისე აუდიტორიის ფავორიტად აქცევს.

ფელიქს მენდელსონი

სიმფონია No. 4 ლა მაჟორი, თხზ. 90, „იტალიური“

1830 წელს, 20 წლის ფელიქს მენდელსონი მეგობრის, იოჰან ვოლფგანგ ფონ გოეთეს რჩევით გაემგზავრა იტალიაში. „ეს იტალიაა! და ახლა იწყება ის, რასაც ყოველთვის ველოდი... უმაღლესი ხარისხის სიხარული! მე მიყვარს ის!“ - წერდა იგი მამას. იტალიის სილამაზითა და ჯადოსნური ატმოსფეროთი მენდელსონმა კომპოზირება დაიწყო მუშაობა სიმფონიაზე, რომელიც, მისი აზრით, აისახებოდა არა მხოლოდ იტალიური ხელოვნებისა და პეიზაჟებისგან გამომწვეული შთაბეჭდილებები, არამედ იტალიელი ხალხის სიცოცხლით აღსავსე სულისკვლევებზეც. ლა-მაჟორული სიმფონია, მეტსახელი „იტალიური“, მენდელსონმა დაიწერა 1833 წელს მარტიში, ბერლინში. პრემიერა კი შედგა ლონდონში იმავე წლის 13 მაისს; ლონდონის ფილარმონიულ ორკესტრს თავად მენდელსონმა უდირიჟორა.

მიუხედავად წარმატებული პრემიერისა, მენდელსონი წლების განმავლობაში ხვედრდა სიმფონიის პარტიტურას. მას არასოდეს გამოუქვეყნებია ის და თავის სიცოცხლეში აკრძალა კიდევ მისი გერმანიაში შესრულება. გარდაცვალებისას კომპოზიტორმა დატოვა ჩანაწერები, სავსე ჩასწორებებით, რომლებიც სიმფონიის ორიგინალური ვერსიის გამოქვეყნებისას. ვარდინი, რომელიც შეიცავდა ბოლო სამ ნაწილში მენდელსონის მიერ გაკეთებულ ჩასწორებებს, მოგვიანებით დაბეჭდა გამომცემლობამ Bärenreiter. მიუხედავად ამისა, ორკესტრების მიერ დღესაც გამოყენებულ სტანდარტულ გამოცემად მაინც „იტალიური“ სიმფონიის ორიგინალური, მენდელსონის მიერ დაწუნებული ვერსია იქცა.

ამ დროს საქართველოში...

თუ იტალიამ უდიდესი შთაბეჭდილება მოახდინა მენდელსონის შთაქართვის წყაროდ იქცა. მაგალითად, მე-18 საუკუნის ვენეციელმა დრამატურგმა კარლო გოლდონიმ შექმნა ტრაგიკომედია „მშენიერი ქართველი ქალი“, რომელიც პირველად 1761 წელს ვენეციაში, სან ლუკას თეატრის სცენაზე დაიდგა. ერთი წლის მოგვიანებით კი კიდევ ერთმა ვენეციელმა დრამატურგმა კარლო კოციე დაწერა პიესა „ქალი-გველი“, რომელიც მოქმედების ადგილად მან თბილისი, მისი შემოგარენი და ზღაპრული უდაბნო შეარჩია.

Franz Schubert

Die Zauberharfe. Overture in C Major, D. 644,
"Rosamunde"

In 1820, Schubert composed music for Zauberspiel - a theatre genre that flourished in the Baroque era and was mostly realized with elaborate stage technology - "Die Zauberharfe" (The Magic Harp). This work was intended for a tenor, six spoken roles, mixed choir, and orchestra, spanning three acts. It included overtures for the first and third acts, as well as thirteen other musical numbers. The overture to the first act is famously known as the "Rosamunde" Overture, as it was later linked with the incidental music Schubert composed in 1823 for the play "Rosamunde, Princess of Cyprus". Due to the tight deadline, Schubert, having composed for "Rosamunde" nine musical numbers, repurposed a previous composition - an overture for his opera "Alfonso und Estrella", which introduced "Rosamunde" at Vienna's Theater an der Wien on December 20, 1823. However, in 1855, the publication of the score, and parts of the Zauberharfe Overture indicated it as the overture to the drama "Rosamunde". Interestingly, there is no evidence that it was Schubert's original intention to link that particular overture with the rest of the "Rosamunde" music. Neither "Die Zauberharfe", nor "Rosamunde" succeeded as plays. However, as one of the most influential critics of the 19th century Max Kalbeck wrote, "It is ironic that we should owe Schubert's heavenly music to such an awful concoction." The overture, with its enchanting melodies and rich orchestration, has become one of Schubert's most popular works. Despite the circumstances surrounding its creation, Schubert's heavenly music has transcended its original purpose, transforming into an independent opus that continues to enchant audiences with its beauty and charm.

Wolfgang Amadeus Mozart

Concerto for Violin and Orchestra No. 5 in A Major, K. 219
Just over 50 years ago, it was commonly believed that Mozart had composed eight violin concertos. However, research has since proven that only five belong to him. All of them were composed within nine months (April - December) in 1775. At the time, Mozart was only 19 years old and employed as a concertmaster at the court of the Prince-Archbishop of Salzburg. These works were likely intended for his own performance.

Mozart's Violin Concerto No. 5, commonly known as the "Turkish" Concerto, stands as a testament to his extraordinary talent and innovative spirit. Composed in December and premiered during Christmas of 1775 in Salzburg, this Concerto is the last of Mozart's violin concertos and is distinguished due to its elegance and technical brilliance.

The piece features several original ideas. It opens with an Allegro orchestral introduction, followed by the violin entering with an Adagio section lasting only six bars before returning to the Allegro. In the third movement (minuet), the music abruptly shifts to a minor key, changing the meter from 3/4 to 2/4 and the violin and orchestra evoke the sound of Turkish music. The "alla turca" style, which was quite popular at the time, is also achieved by the cellos and basses playing "coll' arco al rovescio" (with the wood of the bow), creating a percussive sound. Mozart's last Violin Concerto remains a cornerstone of the violin repertoire. Its combination of technical demands, expressive depth, and innovative structure makes it a favourite among violinists and audiences alike.

Felix Mendelssohn

Symphony No. 4 in A Major, Op. 90, "Italian"

In 1830, 20-year-old Felix Mendelssohn at the recommendation of his friend Johann Wolfgang von Goethe embarked on his trip to Italy. "This is Italy! And now has begun what I have always thought...to be the supreme joy in life. And I am loving it," he wrote to his father. Impressed by the beauty and magical atmosphere of Italy he made some sketches of a symphony which, according to Mendelssohn, would manifest not only his impressions of the art and landscape but also the vital spirit of the Italians. The A Major Symphony, to be nicknamed "Italian", was completed in Berlin in March 1833 and premiered on May 13 of the same year in London by the London Philharmonic Society under the baton of Mendelssohn himself.

Despite its immediate success, Mendelssohn struggled with the score for years. He never published it and even forbade performances of the Symphony in Germany during his lifetime. At his death, he left some sketches for extensive revisions which were ignored when the "Italian" Symphony was published in 1851. The version consisting of his revisions to the last three movements was printed later by Bärenreiter, though it is Mendelssohn's original version that became the standard edition performed by orchestras.

Meanwhile in Georgia...

If Italy made a great impression on Mendelssohn, Georgia became a source of inspiration for several Italian artists. For example, the 18th-century Venetian playwright Carlo Goldoni created the tragicomedy "The Georgian Beauty," which was first staged in 1761 at the San Luca Theater in Venice. A year later, another Venetian playwright, Carlo Gozzi, wrote the play "The Serpent Woman," setting the action in Tbilisi, its surroundings, and the fabulous desert.

პროგრამის შესახებ

ტექსტის ავტორი ნინო ჯვანია

Programme Notes

by Nino Jvania

TSINANDALI FESTIVAL

Aug 31 2024

6TH EDITION Sep 8